

סנהדרין קי-א

עניין: דור המדבר

עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"ב פ"ח

א"בטל המבטל אשר אמרנו הוא מעין מה שנאמר לדור דעה בעון המרגלים ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה יידוע מגדולתם ישזכו לראות בסיני את הנשמע ויעל הים אמרו זה אלי ואנוהו. ומזה למד רבי עקיבא בפרק חלק שאין להם צורך לעולם הבא ואף על גב דאמר עליה רבי יוחנן שבקיה רבי עקיבא לחסידותיה היינו משום דאמרה למילתיה בלישנא דמשתמע לתרי אנפי כי היכי דתהוי להו כפרה דמשום הכי נמי מתנינן בג' מלכים וקרינן ומתרגמינן במעשה העגל הראשון. ומה שאמרנו שאין להם צורך לשוב לעולם הבא הוא משום דכתיב ביה ואמר ביום ההוא הנה אלקינן זה והם הורו עליו באצבע בעולם הזה כדאמרן וכבר דרש עליהם שם רבי אליעזר אספו לי חסידיו ושהצדיקו עליהם דין שמים ומתו לרצונם כמו שנזכר ב"כורתי בריתי עלי זבח אם שהיה לאל ידם להיות בעלי ברית לאלהים בעולם הזה שיש בו זביחה ואכילה כ"כטעם זבחי שלמים העושים שלום בפמליא של מעלה ושל מטה ואם שכריתות הברית היתה בזביחה עצמה זבחי צדק לכפר על כל העולם כלו ובבריתא דרבי אליעזר סוף פרק מ"א הפליגו במעלתם יעויין שם ובמדרש רבה סוף פרשת ויהיה כי תבוא אמרו שלא שלטה רמה בבשרם ויש בדבר להקל ולהחמיר כי לפום גמלא שיחנא יעויין בזה פרשת שלח לך דף קס"ב ע"ב.

יד יהודה

דניחא להו לישראל דהוי להו כפרה כדאיתא סוף פרק שלישי דמגילה: (יא) ומה שאמר שאין להם צורך לעולם הבא הטעם הוא משום דתכלית עולם הבא הוא לחיות בטעם ה' וכל כך תהא מעלתם בראיה והיא לעולם הבא עד שכל אחד מישראל יהא מראה עליו יתברך באצבע כמו שאמרו ר"ל סוף תענית על פסוק ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה ודור המדבר כבר זכו למעלה חשובה זו על הים והורו עליו יתברך באצבע כשאמרו זה אלי ואנוהו כמו שאמרו ז"ל בשמות רבה סוף פרק כ"ג: (יב) וכבר דרש וכו' כלומר מכל שכן

קדושת לוי ליקוטים בענין מיתת נשיקה

בפסוק במדבר הזה יתמו, תיבת יתמו' לכאורה מיותר, אכן זה הוא כונת חכמינו ז"ל דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, כלומר שלא היה להם חלק כלל בעולם הבא, שנאמר במדבר הזה יתמו, כלומר בעודם במדבר הזה כבר היו שלימים ותמימים, ויתמו' הוא לשון תמים, ואם כן השיגו מהות העבדות הבורא בעולם הזה, ואם כן לא היה להם אחר כך שום תענוג חדש מזה קצ"י:

חמדתו ותאות לבו של הצדיק אשר עתה משיג הדבר זה אשר לא היה יכול לעמוד על הדבר מיום הבראו ועד עתה. והנה למי יתכן השכר ההוא, להצדיק אשר לא היה משיג בעולם הזה ולא היה שלימות, אכן הצדיק שהשיג בעודו בעולם הזה על מהות עבדות הבורא, תו אין דבר חדש אצלו שכר זה כלל. והנה הדור המדבר קיבלו את התורה מהקב"ה והשיגו בעודם בעולם הזה מהות עבדות הבורא ברוך הוא, וכמאמר חכמינו ז"ל (שמ"ד לב, א) חירות ממלאך המות חירות מיצר הרע, ולא היו רק רוחניות, ולזה היה מאכלם מאכל רוחני, דהיינו המן שהיה מאכל רוחני מאכל מלאכים (יומא עה, ב), נמצא אצלם לא היה עולם הבא תענוג חדש שיהיה להם חמדה. והנה

מוזכר בזה ודבר במדרש הנעלם בדרך משל, אדם שהיה לו יגיעות כמה ימים לבוא ולעמוד על תוכן הדבר ומהותו ובוריו, ואחר כך כשדורש וחוקר הדבר ההוא בא על אמיתות אותו הדבר, אז אין לך תענוג גדול מזה, אשר השם יתברך נתן לו שכל ובינה לבא עתה על דבר שהיה לו יגיעות כמה ימים וזמן רב, כן הצדיק ההוא כל ימי חייו בעולם מגמתו לידע תוכן עבדות הבורא, ויום יום ידרוש הדבר ההוא, ואינו יכול להשיג הדבר ההוא בעולם הזה על מהותו, ובעולם הבא משיג הדבר על מהותו איך לעבוד את הבורא, כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות יז, א) העולם הבא אין בו לא אכילה ושתייה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשם ונהנין מזיו השכינה, ואז אין לך תענוג גדול מזה, וזה עיקר שכר לעתיד לבוא, כי זה עיקר

ונבוא לבאר מאמר חכמינו ז"ל במאי דאמרו (סנהדרין קח, א) במדבר הזה יתמו ושם ימותו' (במדבר יד, לה) קצ"י, הנה דברים האלה ישתומם כל חכם לב על דור קדוש כזה, אשר שמעו כל דברי אלהים חיים מדבר מתוך האש וקבלו התורה, ואמרו בסיני נעשה ונשמע, אשר בזכות שאמרו נעשה ונשמע אנו חיים וקיימים קצ"י, האין שייך לקדושים כאלו שאין להם חלק לעולם הבא.

והנה נזכר בזה ודבר במדרש הנעלם מה הוא מתן שכרם של צדיקים, בודאי אין זה מתן שכרן כמו שהעולם סוברים שלעולם הבא יושבין אותו על כסא רם ונשא, כי מזה הדברים אין להצדיק שעשועים ותענוגים, כוא וראה שלא חפץ בתענוגים בעולם הזה, אלא בחר לו לעבוד את הבורא ברוך הוא. אכן